

KOLONIALISMUS

Evropské velmoci budují nová impéria

Viktoriiny vodopády

Naši otcové žili pohodlně v Luabanské rovině. Náhle uviděli velkou loď s bílými plachtami. Bílí muži přišli z vody a mluvili nesrozumitelnou řečí. Naši kněží se jich báli, že jsou to Vumbi: duchové, kteří se vrátili na zem. Zaháněli je deštěm šípů zpátky do moře. Ale duchové chrlili hřmící smrtonosný oheň. Mnoho mužů bylo zabito. Náčelníci a proroci řekli, že Vumbi byli obyvateli naší země před námi. Naši otcové opustili Luabanskou rovinu, protože se báli, že přijedou další lodě. Odešli k řece Lukala. Velká loď přijela znovu a opět se objevili bílí muži. Přistávaly další a další lodě.

(Příchod Evropanů do Afriky na základě ústního podání původních obyvatel Konga)

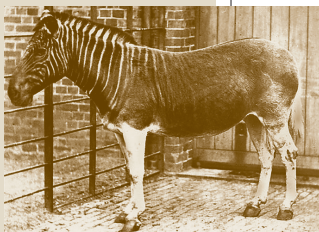
⇐ 084 Určete, podle koho byly pojmenovány Viktoriiny vodopády. Zjistěte o nich další informace v jiných zdrojích.

Kterou událost toto vyprávění popisuje? Jak Afričané Evropany nazývali a za koho je považovali? Zdůvodněte, proč původní obyvatelé před bělochy ustoupili. Vysvětlete spojení *chrlili hřmící smrtonosný oheň*. ⇐ 009

⇐ 019 Shrňte, při kterých příležitostech se Evropané dostávali do zámořských oblastí v předchozím období.

M 092B Najděte řeku Kongo.

Poslední bílá místa na mapě světa

Zebra kvagga na fotografii z r. 1870

Rozsáhlá území ve vnitrozemí Afriky prozkoumal skotský cestovatel a misionář **David Livingstone** [dejvid livingstn]. Jako první Evropan přešel poušť Kalahari, popsal oblasti okolo řeky Zambezi a jezera Tanganika, objevil a pojmenoval Viktoriiny vodopády. Livingstone se stal vzorem pro řadu dalších objevitelů. Byl mezi nimi i český cestovatel **Emil Holub**, který podnikl během dvou svých pobytů v jižní Africe čtyři objevitelské výpravy.

M 092A Odhadněte, co znamená spojení *bílá místa na mapě*. Určete, ze kterého tehdejšího státu Livingstone pocházel.

M 092B Najděte místa, která jsou spojena s objevitelskými výpravami Davida Livingstonea.

Evropská přítomnost v Africe měla osudové následky pro řadu tamějších živočišných druhů. Uveďte příklady těch, které byly vyhubeny, nebo dnes patří k nejohroženějším.

Nosorožec dvourohý

1

3

2

4

S pomocí fotografií ze sbírek Emila Holuba pohovořte o tom, co vše evropské objevitele lákalo v málo probádaných a často nehostinných oblastech afrického kontinentu.

Odhadněte, ze kterých materiálů byly zhotoveny a k čemu sloužily předměty 1–4. Vysvětlete souvislost mezi loveckou trofejí a fotografiemi zvířat na liště.

Impéria, nad nimiž Slunce nezapadalo

Evropa prožívala v 19. století období hospodářského rozmachu a stability. Soupeření mezi evropskými velmocemi se přeneslo do zámořských oblastí. Koloniální panství západních zemí tak zasahovalo do celého světa. Dobovou politiku, která se snažila rozšířit vliv jednoho státu na řadu jiných území, nazýváme **imperialismus**.

Tato snaha měla vícero příčin. Šlo o mocenské a hospodářské zájmy jednotlivých zemí. Evropské státy prostřednictvím kolonií prosazovaly svoji politiku ve světě, získávaly zdroje surovin i odbytiště pro své výrobky. Významnou pohnutku ale představovala také snaha vyniknout nad ostatní, a posílit tak vlastní prestiž.

Nejmocnější zemí tehdejšího světa byla Británie. Na konci 19. století bylo její loďstvo silnější než spojené válečné flotily jakýchkoliv dvou jiných mocností. Na území pod britskou vládou žila celá jedna pětina světové populace.

Dejte do souvislostí, proč evropské státy podporovaly snahy objevitelů. Najděte důvody, které vedly velmoci k rozšiřování jejich koloniálních držav. **054** Co umožnilo prudký růst hospodářství v Británii i v dalších evropských zemích? **M 093** Vyhledejte, na kterých světadílech se rozkládaly britské kolonie. Jmenujte největší z těchto území. Vysvětlete, proč mohli tehdy Britové tvrdit, že nad jejich říší Slunce nezapadá. Uveďte další státy, které vlastnily rozsáhlé koloniální državy. Na kterém světadílu mimo Evropu už v této době nad koloniemi převažovaly samostatné státy? **S** Vysvětlete, jak byl utvořen pojem **imperialismus**.

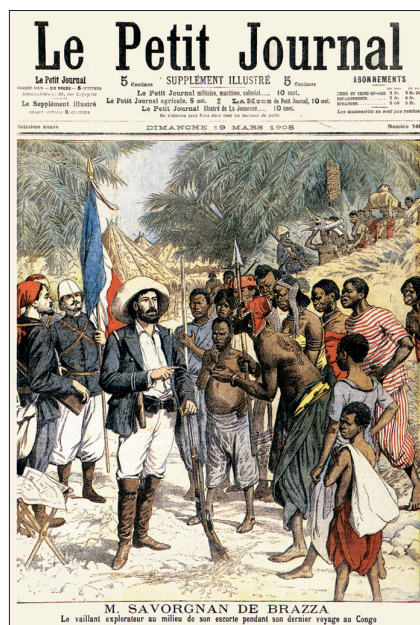
Britské impérium přispělo k celosvětovému rozšíření angličtiny. Ve kterých oborech lidské činnosti se dnes tento jazyk užívá především? Vysvětlete, proč je dnes znalost angličtiny jedním z důležitých předpokladů k získání mnohých zaměstnání.

Rvačka o Afriku a „velká hra“ ve Střední Asii

Místní obyvatelé v Africe ani v Asii nedokázali vzdorovat vojenské převaze Evropanů. Závažné ozbrojené konflikty proto hrozily zejména mezi jednotlivými kolonizátory. Francie a Británie se v roce 1898 ocitly kvůli sporu o africká území na prahu války. Rusko a Británie zase sváděly vleklý souboj o nadvládu nad Střední Asií nazývaný „velká hra“.

Pojmenujte dvě odlišné skupiny lidí na ilustraci. Podle čeho rozpoznáte, že Evropané pocházejí z Francie? Proč mohli Evropané mezi tolika neznámými lidmi vystupovat tak sebejistě?

Francouzský objevitel Pierre Savorgnan de Brazza [pjér savorňan d braz] na vyobrazení v dobovém časopise

Globalizace označuje propojování světa v jednu velkou společnost, a to prostřednictvím vzájemných komunikačních, ekonomických, kulturních i jiných vazeb. Vysvětlete, jak evropský kolonialismus druhé poloviny 19. století přispěl k formování současného globalizovaného světa.

Shrnutí

Evropské koloniální mocnosti v čele s Británií ovládly v průběhu 19. století díky vojenské i hospodářské převaze rozsáhlá zámořská území. Jejich hlavní zájem se soustředil na Afriku. Snahy o budování koloniálních říší nazýváme **imperialismus**.

- 1 Shrňte, co umožnilo evropským velmocím ovládat rozsáhlá zámořská území.
- 2 **M 092A** **M 092B** Určete, který světadíl se stal hlavním předmětem zájmu evropských kolonizátorů druhé poloviny 19. století. Doložte na příkladu tohoto kontinentu, které země patřily k významným koloniálním velmocím.